

מסורת הש"ס

(א) ב"ב קעג; (ב) ניומא סו.; (ג) סנהדרין כא.; (ד) נשי בטהדרין כא. וזרין קלמ ישוב; (ה) נסמן בקדושין סח.; (ו) ז"ל דתמן יעב"ן; (ז) כס"א שאם, (ח) נלעל קוג.; (ט) רש"א ז"ל אפילו ניתח ככלים וכו',

תורה אור השלם

1 כי תשה ברעך משאת מאומה לא תבא אל ביתו לעבט עבטו.

דברים כד י 2 לקח בגדו כי ערב זך ובעד נכריה תבלהו.

משלי כ טו בני אם ערבת לרעך תקעת לך פפך; נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך; עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך החרפס ודבה רעיה;

משלי ו א ב ג 4 לא תטה משפט גר יתום ולא תחבל בגד אלמנה; דברים כד יז 5 ולא ירבה לו נשים ולא יסור לקבו ויבסך ויחב לא ירבה לו מאד; דברים יז יז 6 לא תחבל רחום ורוב כי נפש הוא חבל;

דברים כד ו

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אלמנה וכו' אין ממשכנין היינו כז"ל ואות ד' נמחק;

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קטו.

למה חוזרין וממשכנין. הרי עליו להחזיר לו למחר: **שלא סהא שציעים משמטו**. דלזהו משכנוו בידו והמלוה על המשכון אינו משמט: **ולא יעשה מטלטלין אלל בניו**. ”שלא ימות בעוד המשכון מוחזר לו ויהא מטלטלין אלל בניו: עעמא דדדר משכניה. שהיה בידו כשמת לזה: למה ממשכנין מעיקרא. דבר שעליו להחזיר מה מועיל לו: **שלא סהא שציעים משמטו וכו’**. דמדמשכניה קנייה וכי מהדר ליה הוה פקדון גביה: **בני אס ערנס לרעך או אס נוקשם באמרי פיך**. שהונימו בדברים: **עשה ואס והנלל** התרפס יד אס ערנת. ואס לא ערנת אלל נוקשת באונאת דברים רהב רעיך הרנה עליו רעים לבקש נעשית לו ערב ואס נוקשת בדברים מחילה: **אס ממון יש לו בידך**. אס נעשית לו ערב ואס נוקשת בדברים רהב רעיך: **לד שני**. כמו דבר אחר: **לציוס**. של לזה צמולה אי אתה נכנס אלל אתה נכנס למשכנו חוב אחר שאינה מלוה: **שכר פונדק**. השכיר לו פונדק: **דיוקנאות**. כר לו נורות צנימו כשכר: **משיאה שס רע**. שאתה יואל ונכנס אללה שחרית וערבית: **מדני צעלמא דריש טעמא דקרא**. אע"ג דלא מפרש טעמא כדאוקיימנא גבי חובל: **מתני' משום שני כלים**. העליונה רכב והתחתונה ריחים: **גב' גסאר**

למה חוזרין וממשכנין **א**שלא תהא שביעית משמטתו ולא יעשה מטלטלין אצל בניו טעמא דהדרר ומשכניה הא לא הדרר ומשכניה לא אמר רב אדא בר מתנא ולאו תרוצי קא מתרצת לה תריץ הכי וכי מאחר שמהזירין בלמה ממשכנין מעיקרא שלא תהא שביעית משמטתו ולא יעשה מטלטלין אצל בניו **ת"ר**‏ ”לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו לביתו אי אתה נכנס אבל באתה נכנס לביתו של ערב וכן הוא אומר ”לקח בגדו כי ערב זר וגו’ ואומר ”בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ”ורהב רעיך אם ממון יש לו בידך התר לו פיסת יד ואם לאו הרבה עליו רעים לצד שני לביתו אי אתה נכנס אבל אתה נכנס לשכר כתף לשכר חמר לשכר פונדק לשכר דיוקנאות יכול אפילו זקפן עליו במלוה ”ת"ל משאת מאומה: **מתני'** אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה אין ממשכנין אותה שנאמר ”לא תחבול

בגד אלמנה: **גב' ת"ר**‏ ”אלמנה בין שהיא ענייה בין שישא ר' יהודה ר"ש אומר עשירה ממשכנין אותה ענייה אין ממשכנין אותה ”שאתה חייב להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכנותיה למימרא דר' יהודה לא דריש טעמא דקרא ור"ש ”דריש טעמא דקרא והא איפכא שמעינן להו ”דתניא ”ולא ירבה לו נשים ר' יהודה אומר מרבה הוא ובלבד שלא יהו מסירות את לבו ר"ש אומר אפילו אחת והיא מסירה את לבו ה"ו לא ישאנה א"כ מה ת"ל ולא ירבה לו נשים אפילו כאביגיל לעולם ר' יהודה לא דריש טעמא דקרא ושאיני הכא דמפרש קרא ולא ירבה לו נשים ולא יסור מאי טעמא לא ירבה לו נשים משום דלא יסור ור"ש מכדי בעלמא דרשינן טעמא דקרא לכתוב רחמנא לא ירבה ולא בעינן לא יסור ואנא ידענא מאי טעמא לא ירבה משום דלא יסור דכתב רחמנא למה לי אפילו אחת ומסירה את לבו הרי זה לא ישאנה: **מתני'** החובל את הריחים עובר משום לא תעשה וחייב משום שני כלים שנאמר ”לא יחבול ריחים ורכב ”ולא ריחים ורכב בלבד אמרו אלא כל דבר שעושיין בו אוכל נפש שנאמר כי נפש הוא חובל: **גב' אמר** רב הונא חבל ריחים לוקה שתיים משום ריחים ומשום כי נפש הוא חובל ריחים ורכב לוקה שלש משום ריחים ורכב ומשום כי נפש הוא חובל ”ורב יהודה אמר חבל ריחים לוקה אחת ורכב לוקה אחת ריחים ורכב לוקה שתיים כי נפש הוא חובל לשאר

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קטו.

למה ממשכנין מעיקרא. הקשה ה"ר אלחנן ולמה חוזרים וממשכנין וי"ל כדי שלא יוכל הלזה לכפור וגם ימהר לפרוע חובו ולבקש מעות כי מתבייש שכל יום ויום יחזירו משכנו ומ"מ לא רזה הגמרא לתרן כן כשאומר למה ממשכנו מעיקרא דעדיפא מיניה משני ליה:

אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה אין ממשכנין אותה. וא"ת אמאי לא פריך מהכא לשמואל ”דמשמע הא אחרים ממשכנין וליכא למימר דהאי אין ממשכנין ”(א) דהיינו אין מנתחין הא אחרים מנתחין דהא לא תחבול כתיב דמשמע צביט ומנלן לאסור ניתוח דמדרכנן ליכא למיגזר בשליח צ"ד גזירה שמא יכנס צנימו דצשליח צ"ד ליכא למיגזר מדשרי צעלמא לנתח ולא גזרינן ואין סבירא לגזור בצלמנה יותר משום דאית צה תרי לאזין וי"ל דלכן לא פריך ממתניתין דהכא משום דאיכא למידמי אין ממשכנין אותה משום לאו דלא תחבול הא אחרים לית צהו האי לאו לכן עדיפא ליה למיפדן מצרייתא ור"ש דקאמר בגמ' עשירה ממשכנין אותה איכא למימר נמי דסבר כשמואל וממשכנין היינו מנתחין דלדדיה ענייה דקאמר אין ממשכנין אותה היינו אין מנתחין דטעמא דאתה משיאה שס רע בשכנותיה שייך אפילו צנימות והא דכתב רחמנא לא תחבול ולא כתיב לא תנתח היינו כדי לחייב על משכון שני לאזין אלל קשה דאי סבר ר"ש כשמואל ולא שרי צעסירה אלל ניתוח ות"ק שרי ניתוח צין צעסירה צין צענייה א"כ מחמיר ר"ש יותר מת"ק ולשון הצרייתא משמע שצא להקל ולהמיר צעסירה מה שאסר ת"ק לכן נראה דר"ש לית ליה דשמואל ומתיר למשכן עשירה ושאר בני אדם וה"מ למפקד שפיר לשמואל מר"ש אלל דלא איירי ר"ש צמתני' אלל צצריית' ושפיר פריך מצרייתא אחריתי ועוד נראה לפרש דלכ"ע לא יחבול ריחים ולא תחבול בגד אלמנה אחא קרא לאסור צה ניתוח דשרי צעלמא והא דאפקיה צלשון חבלה ולא צלשון ניתוח כדי לעצור צנשכון צשני לאזין ולהכי לעיל כי אקשינן מינייהו לשמואל אינטריך לשניי לעצור צשני לאזין ולא קאמר לאסור ניתוח משום דהוה קשה ליה אמאי אפקיה צלשון חבלה ואע"ג דאינטריך לשני

לאזין לשמואל מ"מ מיסתבר דעיקר קרא אחא לאסור ניתוח דשרי צעלמא ולא ללאו יתירא לחוד והשתא לא קשה לשמואל מידי מפלוגתא דרבי יהודה ור"ש דהשתא אין ממשכנין אותה היינו אין מנתחין אותה ולהכי לא פריך מיניה דפשיטא דכי היכי דמשנינן לא ימשכנו אלל צצ"ד לא ינתחנו דה"נ איכא לשנויי הכא ופי' זה נראה עיקר דאסור גס לשמואל ”ניתוח אפי' צכלים שעושיין צהן אוכל נפש דלפי' קמא דלא אחא לשמואל אלל ללאו יתירא ולא לאסור ניתוח לא אחי שפיר דלמאן דפליג עליה נראה צצריחים ורכב אסור אפי' ניתוח דכיון דשליח צ"ד צדברים אחרים מותר אפילו למשכן וצריחים ורכב אסור ה"ה אפילו ניתוח דשרי צעלמא אפילו למלוה דאסור צצריחים ורכב דמיסתבר לאסור כל משכונה שמישכן צשוה אלל לשמואל שאינו מתיר למשכן שליח צ"ד צדברים אחרים אלל ניתוח יש לנו לומר צצריחים ורכב נמי דוקא משכון הוה דאסור כמו שכתוב ולא ניתוח וגמלא ששמואל דמשמע דצא להחמיר מיקל יותר לענין ריחים ורכב שמתיר לנתח ומאן דפליג עליה אסר כדפרישית: **ורחייב** משום ב' ב"ים. פי' אפילו צהתראה אחת אס חבל צצפעס אחת ריחים ורכב והתרו צו משום לא יחבול ריחים ורכב לוקה שמים דאי צשמי התראות אפי' ריחים וריחים חייב כדאמר גצי גזיר (מנחת דף כא.) אמרו לו אל תשתה אל תשתה חייב על כל אחד ואחד ואין לומר לעולם איירי צשמי התראות וקא משמענן לן דריחים ורכב אינם כלי אחד שלא להתחייב אלל עד שיחבול שניהם דא"כ ה"ל למיתני החובל ריחים או רכב צלא תעשה כו' ותו לא אלל ודאי אחא לאשמועינן דצהתראה אחת חייב שמים וכן משמע צהדיא צגמ' דחייב שמים צצריחים ורכב צהתראה אחת דאמר רב הונא חבל ריחים ורכב לוקה ג' והיינו צהתראה אחת דאי צשמי התראות לוקה שמים על הריחים ושמים על הרכב וכיון דצהתראה אחת איירי א"כ חייב שמים דקתני היינו שמי מלקיות ומימא דהיכי לקי והא חשיב לה צגמרא (דף קטו.) לאו הניתק לעשה מדאמר ליה אביי זיל אהדר וכי תימא דמשה"א א"ל לאהדורי דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני הא אביי גופיה קאמר צפ"ק דתמורה (דף ד:) דאי עביד מהני ואין לומר דהאי דלקי היינו כגון שצבר הריחים ואת הרכב דשוב אינו ניתק לעשה שאינו יכול להחזיר הריחים ולהכי לקי כדאמרנין צפרק שילוח הקן (חולין דף קמא.) דאס הרג את האס שוב לא חשיב ניתק לעשה ולקי הא ליכא למימר דשאיני הכא כיון

דמפסיד

עין מושפט נר מצוה

קנא א ב מיי פ"ג מה'ג מלוה ולוה ה' ה סגמ לאזין קפח טוש"ע ח"מ סי' זו סעי' טו: **קנב** ג ד ה מיי שס הלכה ז טוש"ע שס סעיף יד:

קנג ו ז מיי שס הלכה א ב ועיין צהשגות ונמ"מ טוש"ע שס סעי' יד:

קנד ח מיי שס הלכה ב טוש"ע שס סעי' ו:

קנה ט מיי שס ה' ג ועיין צהשגות ונמ"מ:

מוסף רש"י

בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך. צשניל זר לעצור צמנון, או אם נוקשת באמרי פיך. עשה שהקנחנו צדברים, עשה זאת והנלל כי באת בכף רעך. על עסקי ממון, לך התרפס. יד ופרט לו, ועל מוקש אמרי פיך, אס הקנטותו, רהב רעיך, הרנה רעים לבקש הימנו מחילה, רעך צמרא דקרא מלא כתיב, לפי שהוא לשון רבים (יחזא ”עשירה ממשכנין אותה. לפי שאינה לריכה לאותו כסות להחזירו לה צללה (סנהדרין כא.), שאתה חייב להחזיר לה. דטעמא מאי אמר רחמנא לא תחבול בגד אלמנה, מפני שאתה צריך להחזיר לה עטותה לערב ומתוך כך שאתה יואל ונכנס תמיד אללה, שחרית למשכן וערבית להחזיר, אתה משיאה שס רע בשכנותיה (חזון חס) או: משיאה שס רע, שתכנס לפתך שחרית וערבית (סנהדרין כא.)